

Pedagogika Marii Montessori na lekcjach języka angielskiego w przedszkolu i szkole

DOI: 10.47050/jows.2022.3.121-128

Koncepcja pedagogiczna Marii Montessori jest znana w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Znana, ale czy wciąż aktualna? Czy można ją dostosować do realiów szkoły lub przedszkola XXI w.? Jeśli tak, to w jakim zakresie? Wreszcie – czy można ją wykorzystać w rozwijaniu kompetencji językowych dziecka na zajęciach z języka angielskiego?

W koncepcji pedagogicznej Marii Montessori nauka to ciągły proces, który rozpoczyna się z chwilą narodzin i trwa aż do osiągnięcia dorosłości. Umysł dziecka nieświadomie i bezkrytycznie absorbuje wiedzę i umiejętności z otaczającego świata. Zdaniem Montessori, chłonny umysł to stan mentalny, który pozostaje nieświadomy u dzieci do trzeciego roku życia, „to wiek, w którym człowiek pracuje, nie męcząc się, i przyswaja wiedzę jak życiodajny pokarm” (Poussin 2017: 17). Dopiero między trzecim a szóstym rokiem życia chłonny umysł stopniowo staje się świadomy, działa zatem bardziej selektywnie, tracąc naturalną nieświadomość i chłonność.

Dziecko w pedagogice Montessori jest podmiotem w procesie uczenia się i kształtowania siebie. Wykorzystując wrodzoną gotowość do opanowania wiedzy i umiejętności, czyli „nebule”, oraz witalną pamięć otoczenia, czyli „mneme”, dziecko absorbuje wiedzę i przyswaja konkretne sprawności z otoczenia (Miksza 1998: 26–29). Zdaniem Montessori, okres chłonnego umysłu, w którym nabywanie wiedzy i określonych kompetencji gwarantuje sukces, to faza wrażliwa. We wrażliwym okresie uaktywniają się wewnętrzne mechanizmy działania, poszukiwania i przyswajania właściwe dla danego etapu życia. Jeśli więc we wrażliwej fazie pojawią się adekwatne bodźce zewnętrzne, to „nebule” uaktywniają się, gwarantując maksymalną chłonność w uczeniu się (Miksza 1998: 26–29). Rozważmy przykładowo przyswajanie języka u dzieci: jeśli we właściwym czasie – w fazie wrażliwej na język między narodzinami a szóstym, siódmym rokiem życia – dziecko zetknie się z odpowiednimi bodźcami zewnętrznymi, czyli nastąpi ekspozycja na język ojczysty, to dziecko przyswoi język. Jeśli we wrażliwym okresie nastąpi również ekspozycja na język obcy, to prawdopodobieństwo przyswojenia tego języka jest bardzo wysokie, gdyż jest to czas wzmożonej wrażliwości na język, czas ekstremalnej chłonności w nabywaniu kompetencji językowych. Dziecko jest gotowe do zainteresowania się językiem, a zaabsorbowane, chłonie nieświadomie i bezkrytycznie impulsy docierające z zewnątrz. Chłonny umysł absorbuje wszystko, co go otacza, a następnie integruje z istniejącym doświadczeniem.

Bez wątplenia na sukces ma wpływ tak liczba, jak i jakość oddziałujących bodźców, a także czas oddziaływania, czyli faza wystąpienia odpowiednich bodźców, gdyż wrażliwość na określone impulsy

ALEKSANDRA RAŻNIAK

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
„WOM” w Częstochowie

jest przemijająca. Oznacza to, że po zakończonym okresie wrażliwości na daną sprawność, opanowanie umiejętności, która do tej pory przychodziła z łatwością, jest znacznie trudniejsze, świadome, a czasem wręcz niemożliwe: „Jeśli dziecko w okresie, kiedy natura na to przeznacza czas, nie ma możliwości zgromadzenia potrzebnych doświadczeń, to owo szczególne pobudzające uwrażliwienie przemija, zaś rozwój i dojrzałość ulegają zaburzeniu” (Miksza 1998: 30–31).

Wrażliwe fazy mają różny czas trwania i różną intensywność działania, ale bez wątpienia „okresy wewnętrznego pobudzenia” w zdobywaniu nowego doświadczenia naturalnie i bez trudu przemijają bezpowrotnie.

Oprócz fazy wrażliwej na język Montessori wyróżniła jeszcze kolejne okresy wrażliwości: na ruch, na doznania zmysłowe, na porządek, na drobne przedmioty oraz na życie społeczne. Ruch stanowi nieodzowny komponent w procesie nieświadomego uczenia się. Jest mechanizmem skutecznego przyswajania nowej wiedzy i nowych umiejętności w otaczającym świecie i o otaczającym świecie. Przez stały kontakt z nowymi bodźcami w działaniu rozwój ruchowy napędza rozwój poznawczy, w tym rozwój języka. Nie bez znaczenia pozostaje czas oddziaływania, czyli okres wrażliwości na ruch, który trwa od urodzenia do piątego, szóstego roku życia. Uzasadnione jest więc wykorzystanie ruchu w przyswajaniu oraz nauczaniu języka obcego.

Z rozwojem ruchowym ściśle związana jest wrażliwość na zmysły. Zmysły odgrywają ogromną rolę w poznawaniu, są niejako narzędziami umożliwiającymi nie tylko poznawanie, ale także rozumienie otaczającego świata. Dostarczają niezliczonych i różnorodnych wrażeń, dzięki którym dzieci poznają dokładniej i pełniej. Nabierają pewności siebie, oswajają się z nowymi doznaniem, w tym językowymi, które porównują, organizują, i z których wyciągają wnioski. Wykorzystanie zmysłów w poznawaniu języka obcego jest zatem zasadne. Podobnie jak inne fazy wrażliwości, także okres wrażliwości na zmysły po szóstym roku życia stopniowo zanika.

Wrażliwość na zmysły poniekąd wiąże się z wrażliwością na drobne przedmioty. W poznawaniu realnych przedmiotów wykorzystujemy zmysły, głównie zmysł dotyku i wzroku, czasem słuchu. Dzieci chętnie manipulują tym wszystkim, co mikroskopijne, segregują, liczą, nawlekają, oglądają czy układają miniaturowe przedmioty. Zdaniem Poussin (2017: 28), to zamiłowanie wiąże się ściśle z rosnącą wrażliwością na zmysły. Stąd w pedagogice Montessori zabawy z ziarenkami, guzikami, kamykami, muszelkami, koralikami. Pamiętajmy, że zabawa nierozłącznie towarzyszy przyswajaniu i uczeniu się języka obcego u dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Wrażliwość na porządek jest kolejnym okresem wrażliwym, który przypada od urodzenia do szóstego roku życia. Potrzeba porządku jest fundamentalna i wynika z potrzeby rutyny, powtarzalności, przewidywalności. Według Montessori „dla dziecka porządek jest tym, czym dla nas jest ziemia pod nogami, na której stoimy, czym dla ryby jest woda, w której pływa” (Steenberg 2003: 22). Porządek zewnętrzny jest warunkiem porządku wewnętrznego. Wykorzystanie wrażliwości na porządek w nauce, również języka obcego, zapewnia zatem stabilizację i bezpieczeństwo samego procesu nauczania, a także pozytywnie wpływa na budowanie wiary w siebie czy wytrwałość dziecka.

Ostatnią fazą jest wrażliwość na życie społeczne, której szczyt intensywności przypada na szósty rok życia. Dziecko, choć nie rodzi się uspołecznione, jest istotą społeczną. Potrzebuje kontaktów społecznych, bycia w bliskiej relacji z innymi, dzięki czemu uczy się żyć i być w grupie, w społeczności. Otoczenie dostarcza nowych przeżyć i doznań, w tym językowych, które z jednej strony kształtują osobowość, a z drugiej – ułatwiają przyswajanie i nauczanie języka obcego. Wymienione okresy nie pojawiają się jeden po drugim, raczej koegzystują, nie przeszkadzając sobie nawzajem. Nie ma także hierarchii co do ważności którejś z faz wrażliwych, gdyż wszystkie są równie ważne w koncepcji Montessori, wszystkie

odgrywają istotną rolę w rozwoju dziecka, w budowaniu samego siebie, gdyż „dziecko jest budowniczym człowieka” (Steenberg 2003: 12).

Podstawowe zasady pedagogiki Montessori

SWOBODNA PRACA

Zasada swobody odnosi się do wolnego wyboru, do wewnętrznej wolności wyboru, ale nie zapominajmy, że ten wybór powinien być kontrolowany. Z jednej strony chodzi o danie dziecku możliwości wyboru, samodzielnego i swobodnego podjęcia decyzji, tak by dostosować proces uczenia się do indywidualnych potrzeb dziecka, a z drugiej strony, by ograniczyć regułami czy zakresem, wprowadzić pewne limity, a tym samym kontrolę w wyborze. Dzięki temu dziecko musi podjąć decyzję, rezygnuje z jednej rzeczy na konto innej albo wybiera jedną rzecz z trzech, dzięki czemu ćwiczy własną wolę oraz uczy się wewnętrznej dyscypliny. Możliwość wyboru sprawia dzieciom wiele radości, jest procesem świadomym, czyniąc z niego nowe doświadczenie, które uszczęśliwia i motywuje do dalszego działania. Zasada wolności może dotyczyć wyboru aktywności i czasu jej trwania lub swobody w komunikowaniu się i poruszaniu się. Dziecko może zatem wybrać zadanie, które chce, i wykonuje daną aktywność tak długo, jak chce i gdzie chce, może również swobodnie przemieszczać się lub rozmawiać z innymi. Ważne, by pamiętać o zachowaniu ciszy podczas przemieszczania się i komunikowania się z innymi oraz nie przeszkadzać innym dzieciom. Dzięki temu dzieci uczą się szacunku wobec innych dzieci.

KONTROLA BŁĘDÓW

Zasada dotycząca kontroli błędów to przeniesienie odpowiedzialności z nauczyciela na ucznia. W praktyce oznacza to, że nieświadomy dotąd popełnianych błędów uczeń staje się samodzielny i niezależny, a jednocześnie świadomy popełnianych błędów. Aktywność dziecka wpływa na wzrost samodyscypliny i budowanie autonomii. Pamiętajmy, że zewnętrzna kontrola to strach i zaburzone poczucie bezpieczeństwa, obniżona wiara we własne siły i możliwości. Wewnętrzna kontrola to większe bezpieczeństwo, zmniejszony poziom strachu przed popełnianiem błędów, możliwość testowania różnych strategii, gdyż błąd jest rozumiany jako środek na drodze do osiągnięcia celu. Dostrzeżenie błędu przez dziecko i samodzielna poprawa, autokorekta, bez wątplenia pozytywnie wpływa na wzrost pewności siebie i wiary w swoje możliwości, co w rezultacie prowadzi do wzrostu motywacji w samodzielnym „uczeniu się uczenia”.

POLARYZACJA UWAGI

Polaryzacja uwagi, często nazywana fenomenem Montessori, oznacza „koncentrację dziecka na jednym samodzielnie wybranym przedmiocie” (Badura-Strzelczyk 1998: 37). Zdolność do skupienia całej uwagi na jednym bodźcu, na jednej czynności, sprawia, że potrafimy wykonać dane zadanie do końca. Montessori wyróżnia trzy etapy polaryzacji uwagi:

1. Etap przygotowania, zwany fazą ćwiczenia czy szukania – polegający na wyborze zadania i miejsca. Dziecko jest rozproszone, często niezdecydowane, nieskoncentrowane, może się zwrócić z zapytaniem do nauczyciela, jeśli są niejasności, wątpliwości, co do sposobu wykonania.
2. „Fazę wielkiej pracy” – czyli maksymalną koncentrację na zadaniu. Dziecko jest niejako „zanurzone” w aktywności, nie reaguje na bodźce z zewnątrz. Zdarza się, że cel wewnętrzny zostaje osiągnięty, dziecko odczuwa radość z wykonywanej czynności, podczas gdy cel zewnętrzny nie jest urzeczywistniony. Dlatego cechą charakterystyczną tej fazy jest powtarzanie czynności (Miksza 1998: 39). Dzieci chętnie wracają do danej aktywności, nawet kilkakrotnie, a samo podjęcie ponownej próby jest rezultatem ich wewnętrznej decyzji.

3. Etap „spokoju i wypoczynku”, zwany fazą kontemplacji – czyli ulga i radość z wykonania pracy, z ukończenia zdania i z poprawności wykonania. Dziecko jest „nasycone” aktywnością, jego potrzeby głodu poznawczego zostały zaspokojone, czuje się szczęśliwe. Dziecko osiąga harmonię, dochodzi do tzw. normalizacji (Badura-Strzelczyk 1998: 37). Oznacza to, że cel rozwoju został osiągnięty, dziecko staje się „inne”, czyli spokojniejsze zewnętrznie i wewnętrznie, spełnione i radosne, osiąga równowagę poznawczą. Polaryzacja uwagi, oprócz rozwijania i pogłębiania wspomnianej koncentracji uwagi, uczy również samodzielności w działaniu oraz wytrwałości w dążeniu do osiągnięcia celu.

PRZEDSTAWIENIE MATERIAŁU

Zanim jednak dziecko skoncentruje się na zdaniu, potrzebne jest wzbudzenie zainteresowania i zrozumienie polecenia, instrukcji do zadania. Dziecko musi wiedzieć, co należy wykonać i jak, musi być zaznajomione z tematem zadania. Montessori w swojej koncepcji wyróżnia trzy fazy związane z prezentacją materiału.

1. Faza asocjacji, zwana fazą nazywania, w której dziecko musi skojarzyć nazwę z wrażeniem zmysłowym, np. *It's a cat*. Dziecko musi powiązać nazwę z tym, co widzi, słyszy lub czego dotyka.
2. Faza rozpoznawania, zwana fazą utrwalania, w której dziecko musi wskazać lub przynieść daną rzecz, czyli rozpoznać, a tym samym utrwalić daną nazwę, np. *Touch the cat./Point to the cat*.
3. Faza przypomnienia, zwana fazą kontroli, w której dziecko musi nazwać daną rzecz, odpowiedzieć na pytanie nauczyciela, np. *What's this?* Dziecko musi wyobrazić sobie, przypomnieć nazwę odpowiadającą danemu przedmiotowi (Materniak 2008: 31–33).

Wyróżnione przez Montessori fazy przedstawiania nowego materiału przebiegają od prezentacji przez rozumienie pasywne, czyli recepcję, do rozumienia aktywnego, czyli produkcji.

PRZYGOTOWANIE OTOCZENIA

Materiał, czyli środki dydaktyczne, to istota przygotowanego otoczenia. Wykorzystane podczas zajęć materiały powinny być zatem przemyślane, tak by osiągać zaplanowany cel, a jednocześnie zapewnić zgodność z zasadami. Do zasad charakteryzujących materiał Montessori zaliczamy:

- ➔ aktywność – materiał powinien skłaniać do działania, wyzwać zaciekawienie, zaangażowanie oraz chęć poznania, chęć działania;
- ➔ izolacja jednej trudności – materiał powinien dotyczyć jednej trudności, powinien skupiać koncentrację dziecka tylko na jednej, istotnej rzeczy;
- ➔ ograniczenie materiału – powinno zagwarantować bezpieczeństwo w działaniu, a z drugiej strony powinno pomóc w koncentracji na konkretnym aspekcie poznania;
- ➔ zasada małych kroczków – materiał powinien rozwijać poszczególne umiejętności krok po kroku, po jednej umiejętności kształtujemy kolejną;
- ➔ estetyka – materiał powinien przyciągać uwagę dziecka, powinien zainteresować, zaciekawić, oddziaływać na zmysły i pobudzać wyobraźnię;
- ➔ powtórzenie – materiał powinien dawać możliwość wykonywania określonej czynności przez dłuższy czas, możliwość powtarzania;
- ➔ kontrola błędów – materiał powinien umożliwiać samodzielną kontrolę, dzięki czemu dziecko może poprawić zadanie, może korygować popełniane błędy;
- ➔ całościowość i jednorazowość – dotyczy występowania danego materiału tylko w jednym egzemplarzu, co zmusza do porozumiewania się, do komunikacji (Materniak 2008: 29–30).

Pedagogika Montessori we współczesnej edukacji

Mimo że pedagogika Marii Montessori sięga początku XX w., to jej założenia pedagogiczne i przesłanie są wciąż aktualne. Zmieniająca się wokół nas rzeczywistość jest niejako impulsem, wyzwaniem do zmian również w obszarze edukacji. A zmiany w świecie, w którym żyjemy, zmuszają nas poniekąd do przemian wewnętrznych. Jesteśmy zmuszeni do uczenia się przez całe życie, motywowani do działania i ciągłego doskonalenia, by nadążyć za zmianami zewnętrznymi. Z drugiej strony nasze działania sprawiają, że oddziałujemy na otoczenie, niejako tworzymy czy współtworzymy nową rzeczywistość, również edukacyjną.

Rozwijanie kompetencji cyfrowych oraz kompetencji przyszłości sprawiło, że coraz częściej oddalamy się od prostych rozwiązań we współczesnej edukacji. Szukamy nowych rozwiązań, sięgamy do narzędzi cyfrowych, a wystarczy spojrzeć na proste i jakże aktualne zasady montessoriańskie. Dla przykładu: swobodny wybór to nic innego jak rozwijanie autonomii, umiejętność podejmowania decyzji i odpowiedzialność za swój wybór – umiejętności jakże ważne, ponieważ kluczowe. Kontrola błędów to nic innego jak rozwijanie krytycznego myślenia, konstruktywnej krytyki, samodoskonalenie się i rozwijanie umiejętności uczenia się, czyli umiejętności jakże istotne, bo przyszłości. Polaryzacja uwagi to z kolei nic innego jak rozwijanie zdolności koncentracji uwagi czy skupienia na zadaniu. W świecie, w którym żyjemy, jesteśmy bombardowani ogromną ilością informacji, impulsów z zewnątrz, docierających do nas bodźców, często mówimy o „przebodźcowaniu”. Ćwiczenie ciszy, skupienia uwagi, okazuje się zatem niezwykle ważne w rozumieniu prostych komunikatów, poleceń, w uważnym słuchaniu i czytaniu, w rozwijaniu logicznego i twórczego myślenia lub uczeniu wytrwałości w dążeniu do celu, czyli umiejętnościach jakże istotnych, gdyż kluczowych.

To, na co zwracała uwagę Montessori, a co wciąż jest aktualne, to również indywidualizacja procesu uczenia się, która dotyczy tempa uczenia się, zakresu uczenia się, jak również miejsca i czasu uczenia się. Pamiętajmy, że każde dziecko jest inne, ma inne potrzeby, uzdolnienia czy styl uczenia się. Organizacja takiego procesu uczenia się, w którym kładziemy nacisk na indywidualne potrzeby uczniów, nie jest łatwa, ale możliwa, jeśli wykorzystamy proste rozwiązania, m.in. właściwie dobrane aktywności. Pamiętajmy, że to uczeń ma być aktywny, ma działać, ma poszukiwać, odkrywać i tworzyć, a nie nauczyciel. Rola nauczyciela – pomocnika i obserwatora – ma ograniczać się do organizacji przestrzeni edukacyjnej, zapewnienia bezpieczeństwa i pomocy, tak by uczeń mógł samodzielnie, ale w sposób kontrolowany, poszukiwać, odkrywać i tworzyć.

Praktyczne rozwiązania w nauczaniu języka angielskiego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

Poniższe aktywności są propozycją wykorzystania pedagogiki Marii Montessori podczas zajęć z języka angielskiego z najmłodszymi uczniami. Nie wszystkie wspomniane założenia

można w pełni wykorzystać, chociażby ze względu na dużą liczebność grup/klas czy brak gotowych pomocy i materiałów dydaktycznych, w tym do nauki języka obcego – angielskiego. Niektóre zostały zmodyfikowane, tak by proponowane aktywności mogły gwarantować efektywność na zajęciach językowych we współczesnym przedszkolu i współczesnej szkole.

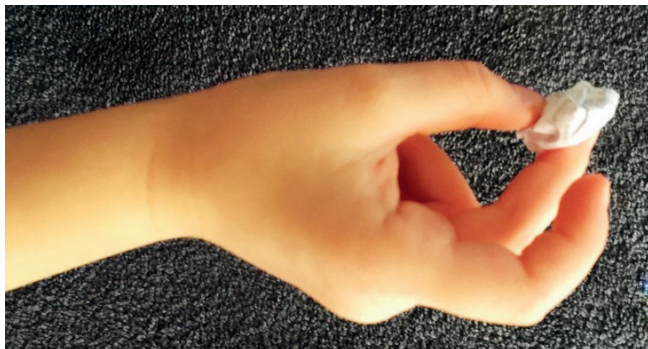
Zabawy z kulkami

Materiały: skrawki papieru

Przebieg zabawy:

1. Rozdaj uczniom skrawki papieru i poproś o zrobienie kulek.

Fot. 1. Zabawy z kulkami

Źródło: archiwum własne

2. Podaj polecenie, np. *Make a ball with a thumb finger and a middle finger; Make a ball with a thumb finger and a ring finger.*
3. Zadaniem uczniów jest uformować ze skrawków papieru kulki właściwymi palcami (fot. 1).
4. Pokaż dla sprawdzenia, które palce powinny wykonać to polecenie.

Dotknij i odgadnij

Materiały: nieprzezroczysty plastikowy worek, zabawka lub pacynka

Przebieg zabawy:

1. Włóż zabawkę lub pacynkę do nieprzezroczystego i plastikowego worka.
2. Podaj worek pierwszemu uczniowi w kole i poproś o rytmiczne podawanie dalej. Zadaniem uczniów jest dotykiem „z badać” worek i podać kolejnemu dziecku w kole.
3. Zapytaj *What’s this?* i poproś uczniów o odgadywanie.
4. Pokaż zawartość worka – ukrytą zabawkę lub pacynkę. Za każdym razem wspólnie z dziećmi przypomnijcie, komu udało się odgadnąć właściwą nazwę.

Wariant: Można wykorzystać worek z materiału, z pianki lub innych materiałów. Można także użyć kilku warstw danego materiału lub różnych materiałów dla utrudnienia zadania.

Rysowanie na plecach

Materiały: karty obrazkowe

Przebieg zabawy:

1. Podziel uczniów w pary i rozdaj po kilka kart obrazkowych.
2. Zadaniem jednego dziecka w parze jest wybrać losowo kartę i narysować daną rzecz, podczas gdy drugie dziecko odgaduje, np. *Is it a banana?*
3. Po sprawdzeniu karty uczniowie zamieniają się rolami, teraz pierwszy uczeń odgaduje, a drugi rysuje.

Dźwięk rzeczy znanych

Materiały: pudełko, realne przedmioty lub zabawki

Przebieg zabawy:

1. Wrzuć do pudełka przedmiot, którego dzieci nie widzą, słyszą tylko dźwięk spadającego przedmiotu, np. przyboru szkolnego, i zapytaj *What’s this?*
2. Uczniowie odgadują, np. *It’s a car; It’s a pen.*
3. Pokaż dany przedmiot dla sprawdzenia. Za każdym razem wspólnie z dziećmi przypomnijcie, komu udało się odgadnąć.

Ułóż, co usłyszysz

Materiały: koraliki/guziki

Przebieg zabawy:

1. Rozdaj materiały i powiedz: *Build the sun.*
2. Zadaniem dzieci jest zbudować daną rzecz z koralików lub guzików.
3. Pokaż ilustrację dla sprawdzenia (fot. 2a, 2b)

Znikające rysunki

Materiały: zalaminowane kartki, mazaki sucho ścieralne

Przebieg zabawy:

1. Rozdaj kartki i mazaki. Podaj nazwę, np. *car.*
2. Zadaniem dzieci jest napisać podany wyraz.
3. Pokaż wyraz i poproś o sprawdzenie. Jeśli uczeń popełnił błąd, poprawia (fot. 3a).

Fot. 2a. Ułóż, co usłyszysz

Fot. 2b. Ułóż, co usłyszysz

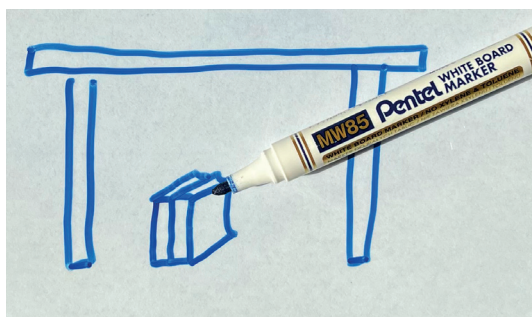

Źródło: archiwum własne

Fot. 3a. Znikające rysunki

Fot. 3b. Znikające rysunki

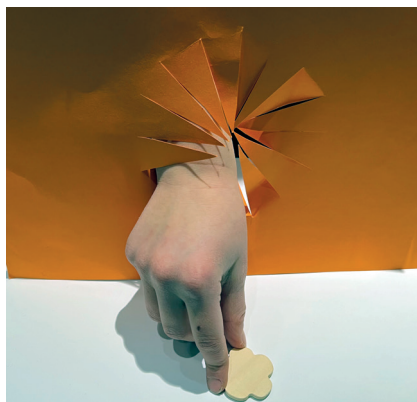

Źródło: archiwum własne

Fot. 4a. Narysuj, nie widząc

Fot. 4b. Narysuj, nie widząc

Źródło: archiwum własne

- Po zmazaniu chusteczką napisu, podaj kolejny wyraz.

Wariant: Można również podawać zdania, np. *There are two books under the table* (fot. 3b).

Narysuj, nie widząc

Materiały: tektura z otworem, kartki, kredki/ołówki

Przebieg zabawy:

- Pogrupuj uczniów w pary. Rozdaj tektury z otworami, po jednej na parę, oraz kartki.
- Powiedz: *Draw a cat*. Zadaniem jednego dziecka jest trzymać tekturę, podczas gdy drugie rysuje kota, nie widząc, jak rysuje.
- Pokaż ilustracje dla sprawdzenia (fot. 4a).
- Podaj kolejne polecenie, tym razem pierwsze dziecko rysuje, a drugie trzyma tekturę z otworem.

Wariant: Można wykorzystać realne przedmioty lub kształty różnych przedmiotów, które dziecko musi odgadnąć, wykorzystując tylko zmysł dotyku (fot. 4b).

Zakodowane wyrazy

Materiały: zalaminowane kartki z osią współrzędnych: na poziomej cyfry, na pionowej litery, mazaki sucho ściernalne

Przebieg zabawy:

- Rozdaj kartki i mazaki.
- Zadaniem dzieci jest rysować podane słowa zgodnie z poleceniem, np. *3f – cherry, 4e – apple, 4g – watermelon, 8f – orange, 5e – pear, 6f – banana, 5g – strawberry, 7f – lemon*.
- Pokaż położenie owoców dla sprawdzenia.
- Możesz zapytać: *What's this?* i poprosić o udzielenie odpowiedzi, co przypomina im ten układ.

Dopasowywanie patyczków

Materiały: ilustracje, patyczki do lodów z nazwami (na odwrotnej stronie każdego patyczka znaczek, taki sam jak na odwrotnej stronie właściwej ilustracji)

Przebieg zabawy:

- Podziel uczniów na trzy, cztery grupy. Rozdaj dzieciom zestawy patyczków do lodów z napisami oraz ilustracje.
- Zadaniem uczniów jest pogrupować patyczki, dopasowując je do właściwej ilustracji, np. ilustracja – *trousers* i patyczki – *skirt, dress, shoe, shirt, sweater, sock*, ilustracja – *ice-cream* i patyczki – *carrot, potato, cheese, bread, apple, banana* (fot. 5).
- Poproś o odwrócenie patyczków i ilustracji dla sprawdzenia.

Eksperyment z kolorem

Materiały: sześć plastikowych kubków (najlepiej przezroczystych), skrawki bibuły w kolorze czerwonym, niebieskim i żółtym, woda

Przebieg zabawy:

- Wlej jedną czwartą kubka wody do dwóch kubków. Poproś dzieci o wykonanie tej samej czynności.

- Następnie wrzuć skrawek czerwonej bibuły do jednego kubka, mówiąc: *Put red and mix*, oraz wrzuć skrawek żółtej bibuły do drugiego kubka, mówiąc: *Put yellow and mix*.
- Zadaniem uczniów jest przelać wodę z kubka czerwonego do żółtego lub odwrotnie i podać nazwę uzyskanego koloru.
- Zmieszaj dla sprawdzenia i zapytaj: *What colour is it?* (fot. 6).
- Powtórz procedurę, wykorzystując pozostałe kubki. Podobnie mieszaj kolor żółty z niebieskim oraz czerwony z niebieskim.

Warianty: Można odkryć nowe kolory, mieszając czerwony lub czarny z czystą wodą. Można również powierzyć dzieciom nowe zadanie, np. jakie kolory należy mieszać, żeby otrzymać kolor brązowy.

Podsumowanie

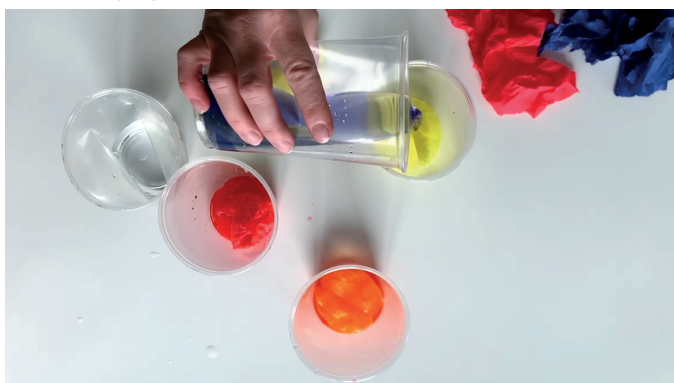
Powyższy artykuł pokazuje ponadczasowość wielu zasad montessoriańskich, mimo zmieniającej się rzeczywistości. Zmiany w obszarze edukacji są bez wątpienia konieczne, warto jednak nie zapominać o sprawdzonych metodach lub modyfikować ich założenia do potrzeb edukacji XXI w. Zaprezentowane aktywności to praktyczne przykłady wykorzystania założeń pedagogiki Marii Montessori na zajęciach języka angielskiego. Większość z nich angażuje ruch i zmysły, komponenty jakże ważne w procesie uczenia się przez działanie, a także w procesie przyswajania języka obcego przez dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Fot. 5. Dopasowywanie patyczków

Źródło: archiwum własne

Fot. 6. Eksperyment z kolorem

Źródło: archiwum własne

BIBLIOGRAFIA

- Badura-Strzelczyk, G. (1998), *Pomóż mi zrobić to samemu. Jak wykorzystać idee Marii Montessori we współczesności*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Materniak, M. (2008), *Pedagogika Marii Montessori i jej wykorzystanie w procesie wczesnej nauki języka obcego*, Częstochowa: Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.
- Miksza, M. (1998), *Zrozumieć Montessori*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Poussin, C. (2017), *Metoda Montessori. Naucz mnie robić to samodzielnie*, Warszawa: Wydawnictwo RM.
- Steenberg, U. (2003), *Pedagogika Marii Montessori w przedszkolu*, Kielce: Wydawnictwo „Jedność”.

ALEKSANDRA RAŻNIAK Doradca metodyczny języka angielskiego w Regionalnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie oraz nauczycielka języka angielskiego w Szkole Podstawowej nr 1 im. Zdobywców Przystworzy w Częstochowie. Egzaminatorka, trenerka oraz autorka publikacji, programów i projektów edukacyjnych, a także materiałów dydaktycznych do podręczników szkolnych.